

Mit hoz a jövő a homo interneticusok világában?

Lerch-Cserei Judit - 2019. 02. 25.

A „homo interneticusok” és az elektronikus kommunikáció világa

„Egy mai ember annyi változást él meg élete folyamán, amennyit az ókori Mezopotámiában csak száz egymást váltó generáció tapasztalhatott. Mai világunk gyorsan alakuló, dinamikus benyomást kelt. Rohan az idő.” (Komenczi 2009: 262)

Marx György *Gyorsuló idő* című tanulmányában 1968-ban McLuhan Gutenberg-galaxisához hasonlóan megjósolta, hogy a technológiai determinizmus kulturális változásokat is eredményez majd és az eljön az-az idő, amikor a médium lesz maga az üzenet. Volt olyan időszak az ARPA projekt indítása után Kemény Jánosék még azon dolgoztak, hogy hogyan tegyék lehetővé egyszerre több felhasználó számára az interaktivitást és kiküszöböljék a mainframe számítógépek konstrukciós fogyatékoságait. Ugyanígy Licklider ember-számítógép szimbiózis metaforája helytálló volt régen és igaz ma is (Szűts 2018). Globális világunkban, vagy ahogy Daniel Bell amerikai szociológus nevezi, tudás alapú posztindusztriális társadalmunkban azonban ambivalens érzéseink támadnak a technológiai vívmányok gyors ütemű fejlődésével kapcsolatban.

Ulrich Beck nem véletlenül beszél a kockázattársadalom terminusáról, a szociológus ugyanis arra figyelmeztet bennünket, hogy felgyorsult világunkban olyan mértékű a technológiai vívmányok fejlődése, melyhez már

alkalmazkodni sem igazán tudunk. A Marc Prensky által nevezett digitális bennszülöttek a digitális kultúra nyelvét beszélik, hálózatalapú társadalomban élnek, nemzetközi és magyar kutatások igazolják, hogy újmédia eszközhasználatuk megkérdőjelezhetetlen és egyre fiatalabb korosztály használja a mindennapokban az IKT alkalmazásait.

Didactica magna kontra didactica elektromagna

„Mi lenne, ha a 19. évszázadból sebészorvosok és tanárok csoportja „szakmai látogatásra” érkezne korunkba (Komenczi, 2009, 96. o.)?”

Seymour Papert *Időutazók parabolája* című könyvében nagyon találóan leírja azt a tényt, miszerint, a 19. századból visszatérő orvosok napjainkban a technikai és tudományos innovációknak köszönhetően nem igazán tudnának eligazodni egy mai műtőben, a tanárok azonban gond nélkül képesek lennének arra, hogy órát tartsanak az osztályteremben (Komenczi 2009). Ezen megállapítás jelzi, hogy az oktatás világa nem változott oly szignifikánsan, mint más szakmák. A Comenius-i szemléltetésen alapuló pedagógia és a 20. századra jellemző cselekvés pedagógiája után, a XX. században vajon egy új digitális pedagógiai paradigma manifesztálódik? Hogyan hatnak a nevelési feladatokra a digitális világ vívmányai? Számos releváns kérdés megválaszolására van szükség, mely kérdések újabb kutatások témái lehetnek.

A rendelkezésre álló nemzetközi és hazai kutatások igazolják, hogy egyre kisebb korosztály használja az újmédia eszközeit, a szülői mediáció és az iskolai IKT-használat, médiaórák aránya viszont nincs egyenes arányban ezzel. Arról nem is beszélve, hogy az online univerzumban élők, kommunikálók világa ma már nem különleges, nem valamiféle földöntúli megmagyarázhatatlan dolgot feltételez, inkább az válik

furcsává, aki nem nincsenek folyamatosan online (Aczél 2012: 133). Fontos kérdés, hogy sikerül-e egy olyan komplementer tanulási környezetet teremteni a digitális bennszülöttek számára, mely egyaránt ötvözi a hagyományos és konstruktivista tanulásfelfogás elveit és gyakorlatát?

Kép: BG

Media literacy, avagy miért fontos a médiaműveltség elsajátítása?

A digitális világban a fiatal generáció számára a médiatudatosságra nevelés elengedhetetlen. Úgy gondolom nekünk leendő és a gyakorlott pedagógusoknak is még rengeteg tennivalónk van e téma körül. Óriási kihívás előtt állunk, a médiaoktatásban ugyanis új didaktikai alapelvekre és tartalmakra van szükség. Ma már nem arra a kérdésre keressük a választ a médiakutatásokban, hogy mennyit ül egy fiatal a televízió előtt és mennyit internetezik naponta (Szűts 2012). A diákok többsége okostelefonjának a segítségével egy olyan interaktív online térben éli mindennapjait, ahol egy időben több médiumot használnak (multitasking) egyszerre. Vlogokat, blogokat létrehozva, bárki lehet médiatartalmak szerkesztője, az ismert közösségi oldalon pedig kommentek

formájában fejthetik ki véleményüket a netgeneráció tagjai (Szűts 2010).

Éppen ezért fontos tehát, hogy a gyerekek képesek legyenek a különböző audiovizuális termékek minősítésére, a mozgóképek kritikus értelmezésére, ismerjék a médiabirodalmak működésének mozzatórugóit.

IKT-használat és digitális tanulás – Egy új tanulási paradigma manifesztálódik

Az IKT-eszközök alkalmazása jelentősen felgyorsította a kommunikációt, a tanulás térbeli dinamizmusa az új technikák által hálózati konstrukcióban részt vevő és egymással kommunikáló emberek számát nagymértékben megsokszorozta (Benedek 2013).

A digitális tanulás és az elektronikus tanulási környezet óriási kihívást jelent a tradicionális formális iskolarendszer számára. Elég csak az elektronikus információkeresésre gondolnunk, vagy az online web alapú tanulásra, ahol a diákok számára a tankönyv és karmester szerepét gyakorló tanár helyett, nyitott információforrások, hálózati kommunikáció és kiterjesztett valóság várja. Amikor a tanulmány elején Licklider ember és számítógép szimbiózisát említettük, ebben a fejezetben említést kell tegyünk egy olyan új tanulási paradigma kibontakozásáról is, amely, ahogy Benedek András is írja ember-gép interaktivitásra épül. Lényeges a 20. században beismernünk, hogy az ember-gép-ember kommunikáció által is létrejöhet a társas tanulás (Benedek 2013).

Ezzel korántsem azt kívánjuk sugallni, hogy az új ismeretanyag átadására ne alkalmazzunk frontális osztálymunkát hagyományos tanulási környezetben és a digitális tanulás kizárólag virtuális tanulási környezetben valósuljon meg. Azt azonban mindenképp érdemes átgondolnunk, hogy az információkeresés elektronikus

módját, hogyan tudjuk hatékonyan alkalmazni egy IKT-vel felszerelt elektronikus, vagy komplementer tanulási környezetben, ahol a diákok újmédia eszközöket használva kamatoztathatják fejlett digitális kompetenciájukat az eredményes és hatékony tanulás érdekében.

A digitális tanulás Benedek András szerint a tanár-diák közötti kommunikációt 360 fokossá, vagyis minden irányúvá formálhatja (Benedek 2013: 44) Így a közvetlen interperszonális kommunikációs csatornák megsokszorozódnak, vagyis olyan térbeli kommunikációt lesz lehetővé, mely a társak közötti horizontális kommunikációt különböző szintereken képes megszervezni. A tudás megszervezése így akár hálózati konstrukcióban is megvalósulhat (Benedek 2013).

Médiuműveltség és a szocializáció terei

Célom egy olyan releváns mérőeszköz elkészítése, mely adekvát kérdésekből áll, objektív, megbízható és megfelel az érvényesség kritériumának is. A kiskorúak médiahasználata és a médiuműveltség elsajátítása, új tanulási stílusok bevezetése megkérdőjelezhetetlen. A fiatalok legfőbb igényeként, ahogy az nemzetközi kutatásokból is kiderül, a kreativitást, véleményalkotás lehetőségét tekinthetjük. Feltételezésem, hogy egyre fiatalabbak kerülnek a kibertér bővületébe. A szülői mediáció pedig kevésbé van jelen a digitális bennszülöttek életében. Éppen ezért óriási szerepe van probléma megoldásában az iskolának mint a másodlagos nevelői szintérnek. A digitális nyelv fiatal használói azonban a korábbi generációktól eltérő módon gondolkoznak, más információkeresési stratégiákat alkalmaznak, más nevelési módszerekre vágnak. Fontos célkitűzésnek kell lennie, hogy a tanárok ne szorongjanak attól, megfelelő-e digitális kompetenciájuk diákjaik számára. Megfogalmazott kutatási kérdéseim a kisgyerekek médiahasználati szokásainak

feltérképezése mellett, a szülői mediáció a médiaműveltség, médiaértés témakörére is szeretne rávilágítani.

Véleményem szerint a kisiskolások és óvodások mérésére két eltérő kutatás-módszertani megközelítést alkalmaznék. Külföldön is megfigyelhetők olyan törekvések, amelyekben igyekeznek kombinálni a kvalitatív és a kvantitatív stratégiát, törekednek egy integrált kutatás-módszertani modell létrehozására (Sántha 2009). Pedagógiai kutatásokban, főleg az óvodai nevelésben a mixed-method, vagyis a kevert módszerrel való adatgyűjtés egyre gyakoribb. Erre több vizsgálatot találtam, főleg a társas interakciók megfigyelésének kapcsán.

Írásos kikérdezés alkalmazása a kisiskolások körében

A kutatási célkitűzésem megvalósítására egy a leggyakrabban alkalmazott módszert, a reprezentatív nagymintát, nem standardizált kérdőív segítségével lebonyolított megkérdezést részesíteném előnyben. Fontosnak tartom továbbá, hogy a kapott információkból számszerű adatok szülessenek, az egységes, formalizált kérdőív szerkezete és a kérdőívben szereplő kérdéstípusokra kapott válaszok feldolgozása egyértelmű legyen, az alapadatok statisztikai módszerekkel elemezhetőek legyenek. A kvantitatív kutatási stratégia eredményeit általánosításra használnám. Hangsúlyos az operacionalizálás, középpontjában a mérés, a mérhetőség, a statisztikai elemzés áll. A kutatás magyarázatai a tapasztaltakból erednek, a levezetések deduktív módon történnek. Az ilyen jellegű kutatást bemutató publikáció személytelen stílusú, kötött felépítéssel rendelkezik (Szabolcs 2001, illetve Szokolcsy 2004).

Az óvodások médiahasználatának, illetve médiaértésének vizsgálata a kutatás legnehezebb feladata. Az önkitaltós kérdőíves módszer ellentétben a kisiskolásokkal lehetetlen

küldetés. Éppen ezért az írásos kikérdezés helyett, a kisgyerek esetében a szóbeli kikérdezést, fókuszcsoporthoz interjút választanám. Az elemi egység ebben az esetben a csoport lenne. A vizsgálathoz a fókuszcsoporthoz interjúban a gyerekek kapnának egy médiaértési feladatsort is. Egy általam kiválasztott YouTube videó megtekintése után, kérdések formájában igyekeznék feltárni azt, hogy értik-e a médiatartalmat.

Bár a kvalitatív kutatási stratégiában általában az elemszám ugyan alacsonyabb, mint egy kvantitatív kutatás esetében, a vizsgálati idő mégis hosszabb, mivel a kutatás a témával kapcsolatban nemcsak a mit? és hogyan?, hanem a miért? kérdésre is igyekszik adekvát választ adni. A kérdező és a kérdezettek interakcióban állnak egymással, nem elválaszthatóak egymástól, a vizsgálati személy aktív részvevőnek tekintendő. Éppen ezért a kutatónak oda kell figyelni a gyerekek non-verbális kommunikációjára (gesztusok, mimika, attitűdök) is.

A félig irányított beszélgetés interjúvázlata félig strukturált nyitott interjúkérdéseket tartalmazna. A mérés a kisiskolásokhoz hasonlóan az óvodások médiahasználati szokásaira, médiaértésére, a szülői mediációra és az óvodában az óvodapedagógusok által alkalmazott médiahasználatra irányulna.

Irodalom

Aczél Petra 2012. Médiaretorika. Magyar Mercurius, Budapest

Benedek András 2013. Digitális pedagógia. Typotex, Budapest.

Buckingham, David 2005. Médiaoktatás. Zsigmond Király Főiskola Hatodik Síp Alapítvány Új mandátum Könyvkiadó, Budapest.

Falus Iván 1996. Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Keraban Könyvkiadó, Budapest.

Griffin, Em 2003. Bevezetés a kommunikációelméletbe. Harmat Kiadó, Budapest.

gyakorlat. Osiris Kiadó, Budapest.

Komenczi Bertalan 2009. Elektronikus tanulási környezetek. Gondolat Kiadó, Budapest.

Komenczi Bertalan 2009. Információ, ember és társadalom. Líceum Kiadó, Eger.

Lerch-Cserei Judit 2019. El-lehet-e sajátítani a „media literacy-t a médiapolisz lakóinak az IPOO-modell segítségével. Különleges bánásmód folyóirat 1. (megjelenés alatt)

Szokolszky Ágnes 2004. Kutatómunka a pszichológiában. Metodológia, módszerek,

Szűts Zoltán 2010. Írjuk a blogomat. Ki a szerző? e-nyelvmagazin 3 <https://e-nyelvmagazin.hu/2010/09/10/irjuk-a-blogomat-ki-a-szerzo/>

Szűts Zoltán 2012. An Iconic Turn in Art History – The Quest for Realistic and 3D visual Representation on the World Wide Web. In: András, Benedek; Kristóf, Nyíri (szerk.) The Iconic Turn in Education (Visual Learning). Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt: 59-66.

Szűts Zoltán 2018. Online – Az internetes kommunikációtörténete, elmélete és jelenségei. Wolters Kluwer, Budapest.

Ujhelyi Adrienn 2011. Online csoportok kívülről és belülről. Az internetes közösségek szociálpszichológiai vizsgálata. Oktatás és informatika 7. <http://www.oktatas-informatika.hu/2012/07/ujhelyi-adrienn-online-csoportok->

*kivulrol-es-belulrol-az-internetes-kozossegek-
szocialpszichologiai-vizsgalata/)*

Nincs hozzászólás!

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.